

بررسی رابطه تیپ های شخصیتی B،A با خود کار آمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی

 علی ترکاشوند؛ زهرا امینی^۲

1- کارشناسی ارشد روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص، گروه کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

2- کارشناسی ارشد روانشناسی و آموزش کودکان با نیازهای خاص، گروه کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

نویسنده مسئول: علی ترکاشوند (torkashvandali345@gmail.com-۰۹۰۱۲۴۹۶۴۳۴)

چکیده

هدف پژوهش حاضر مطالعه همبستگی بین تیپ های شخصیتی B،A با خود کار آمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی دانشجویان است. طرح انجام این پژوهش بر حسب نحوه گرد آوری داده ها از نوع همبستگی است. این طرح پژوهشی توصیفی است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۹۹ تشکیل دادند که تعداد کل آنها ۱۶۵۶۳ نفر بود. به دلیل شرایط بیماری کرونا پرسشنامه به صورت آنلاین در دسترس دانشجویان داوطلب قرار گرفت. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه های تیپ شخصیتی A و B روزمن و فریدمن (۱۹۷۴)؛ پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی هارتر (۱۹۸۰، ۱۹۸۱) و مقیاس خودکار آمدی تحصیلی پاتریک، هیکس و رایان (۱۹۹۷) استفاده شد. آزمون های آماری همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس تک راهه anova با نرم افزار spss 26 انجام شد. تیپ های شخصیتی A و B خود کارآمدی تحصیلی ارتباط معناداری نشان نداد. تیپ شخصیتی A با انگیزش تحصیلی همبستگی معکوس و معناداری دارد، تیپ B ارتباط معناداری با انگیزش تحصیلی نداشت، بین معدل دانشجویان و خودکارآمدی تحصیلی آنها ارتباط معناداری وجود داشت، بین معدل دانشجویان و انگیزش تحصیلی ارتباط معناداری به دست نیامد، همچنین بین خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی ارتباط معناداری را نشان داد. با توجه به ارتباط و معکوس و معنادار تیپ شخصیتی A با انگیزش تحصیلی لازم است به دانشجویان با تیپ های شخصیتی A توجه ویژه ای شود و از خدمات مشاوره ای لازم بهره مند شوند.

کلمات کلیدی: تیپ شخصیتی A، تیپ شخصیتی B، خودکارآمدی تحصیلی، انگیزش تحصیلی، دانشجویان.

۱. مقدمه

شخصیت هر فرد، اصلی ترین بعد و ساختار روانشناختی محسوب می شود که به شکل گیری سبک زندگی وی کمک می کند. چنان چه هدف روانشناسی، توصیف رفتار باشد، ویژگی های شخصیتی به عنوان ساختارهای مشارکت کننده در این هدف به طور موفقیت آمیزی عمل خواهند کرد {۱}. بندورا (۱۹۹۷) نخستین بار در نظریه خود مفهوم خود کارآمدی را مورد استفاده قرار داده است. او در سال ۱۹۹۷ بیان داشته که باور های خود کارآمدی، مهم ترین عامل در تبیین رفتار های انسانی هستند، زیرا کلید اصلی فعالیت های او محسوب می شود. باور های خود کارآمدی، یک عامل پیش بینی کننده مهم در یادگیری و عملکرد و موفقیت تحصیلی است {۲}. خودکارآمدی یکی از مؤلفه های کسب موفقیت و سازش یافتگی است و درحیطه روانشناسی مثبت جای می گیرد. خودکارآمدی بر تعدادی از عوامل مربوط به شرایط یادگیری و خودتنظیمی موثر است {۳}. خودکارآمدی همان تصور و ادراک دانش آموز از توانمندی هایش در کوشش های و پیشرفت تحصیلی اش می باشد {۴}.

همچنین انگیزش عامل شناختی اثرگذار بر عملکرد و رفتارهای فردی می باشد که به طور خاصی بر نوع فعالیت هایی که افراد انتخاب می کنند و سطح درگیری شان در فعالیتها، میزان پافشاری در انجام کارها و نتیجه اعمال آنها تأثیر می گذارد (پاسکو؛ ۲۰۰۷) و (ویگفلد؛ ۲۰۰۰). انگیزش در آموزش و پرورش، مفهوم ادراک توانایی و انگیزش توانسته است که نقش مهمی ایفا کند. ایده زیربنایی این ساختار انگیزشی در مورد نگرش دانش آموز درباره توانایی عملکرد خویش یا همان مفهوم خودکارآمدی است که انگیزش میتواند زمینه ساز آن باشد {۵-۶-۷}. انگیزش تحصیلی، نیرویی ضروری برای به پایان رساندن یک کار یا رسیدن به سطحی از مهارت و توانایی در کار خود است که باعث می شود دانش آموز در تکالیف مدرسه و تحصیلات خود به موفقیت برسد {۸}.

²-Bandura

³- Paskova

⁴- Wigfield

عوامل متعددی، از جمله وراثت، محیط، احساسات، خاطرات، نگرش‌ها، ارزش‌های هشیار و ناهشیار در شکل‌گیری شخصیت آدمی تاثیرگذار می‌باشند {۹}. ویژگی‌های شخصیتی را می‌توان به عنوان ابعاد تفاوت‌های فردی در قالب الگوهای پایدار تفکر، احساس و رفتار تعریف نمود {۱۰}. یکی از مشهورترین الگوهای شخصیتی - رفتاری که از سال ۱۹۵۹ تاکنون در متون روانشناسی و روانپزشکی مطرح شده و مورد توجه فراوان قرار گرفته است، تیپ شخصیتی A می‌باشد. در سال ۱۹۱۹ دو متخصص قلب به نام‌های فریدمن و روزمن مشاهده کردند که مردان و زنانی که دارای ویژگی‌هایی از قبیل تکلم سریع، رقابت جویی، بی‌حوصلگی، سخت‌کوشی، پرخاشگری و خشونت هستند، حدوداً هفت برابر بیش‌تر از افراد فاقد چنین ویژگی‌هایی مستعد ابتلا به بیماری‌های کرونر قلبی می‌باشند {۱۱}. مفهوم مقابل تیپ A، تیپ B می‌باشد که فاقد ویژگی‌های رفتاری تیپ A می‌باشد و در برگیرنده یک الگوی رفتاری سالم است {۱۲}.

۱.۱. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی رابطه ویژگی‌ها و ابعاد شخصیتی را با خودکارآمدی تحصیلی، انگیزش تحصیلی و عملکرد تحصیلی مورد بررسی قرار داده‌اند. در پژوهش حضرتی و همکاران (۲۰۱۲) تأثیر صفات شخصیتی بر عملکرد تحصیلی با نقش واسطه‌ای انگیزه تحصیلی مورد بررسی قرار گرفت، در این پژوهش پرسشنامه شخصیتی (NEO-FFI) و پرسشنامه انگیزه تحصیلی (AMS-C 28) مورد استفاده قرار گرفت و نتایج نشان داد که وظیفه‌شناسی هر دو انگیزه ذاتی و بیرونی را پیش‌بینی می‌کند، اما گشودگی برای تجربه فقط انگیزه ذاتی را پیش‌بینی می‌کند. علاوه بر این، همانطور که انتظار می‌رفت، انگیزه تحصیلی رابطه بین گشودگی به تجربه و وظیفه‌شناسی را با عملکرد تحصیلی واسطه قرار داد. کلارک^۵ و همکاران (۲۰۱۰) در مطالعه‌ای به بررسی روابط بین انگیزه تحصیلی و شخصیت در بین دانشجویان پرداختند، و نتیجه آن شد که دانش‌جویان با شخصیت‌های متفاوت انگیزه‌های تحصیلی متفاوتی دارند {۱۳}. کاپرا^۶ و همکاران (۲۰۱۱) به بررسی سهم ویژگی‌های شخصیتی و باورهای خودکارآمدی به پیشرفت تحصیلی در یک مطالعه طولی پرداختند، نمونه این پژوهش دانش‌آموزان ایتالیایی ۱۳ تا ۱۹ سال بودند، نتیجه به دست آمده نشان داد باورهای خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی اثر گذار است {۱۴}. فیتز^۷ و همکاران (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای به بررسی تفاوت‌های فردی و یادگیری پرداختند، هدف اصلی مطالعه کشف تأثیر پنج عامل بزرگ شخصیتی بر عملکرد تحصیلی بود و نتیجه این بود که صفات شخصیتی بر عملکرد تحصیلی و خودکارآمدی تأثیر دارد، انگیزه تحصیلی نیز بر عملکرد تحصیلی تأثیر گذار است {۱۵}. ماریانو^۸ و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای با هدف بررسی ویژگی‌های شخصیتی و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان با نکات مربوط به رفتار در دانش‌آموزان، نمونه پژوهش دانش‌آموزان دبیرستانی یک مدرسه کاتولیک بودند. این پژوهش مرتبط بودن انگیزه تحصیلی را با شخصیت تأیید نکرد {۱۶}. در پژوهش عبود^۹ و همکاران (۲۰۲۰) رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، خودکارآمدی تحصیلی و سازگاری تحصیلی در میان دانشجویان دانشگاه اردن مورد بررسی قرار گرفت و بین ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی تحصیلی و سازگاری تحصیلی ارتباط به وجود داشت {۱۷}. کاسینرز^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی تفاوت‌های جنسیتی، و ویژگی‌های شخصیتی، عملکرد تحصیلی و انگیزه به زبان اوکراینی و دانشجویان تربیت بدنی لهستانی در یک مطالعه بین فرهنگی پرداختند، نتایج نشان داد که انگیزه زنان در زمینه موفقیت‌های تحصیلی بیشتر از مردان است و مهمترین فاکتورهای نمره تحصیلی برخی از ویژگی‌های شخصیتی، جنسیت و تفاوت‌های فرهنگی می‌باشد {۱۸}.

۲.۱. فرضیه‌ها

پژوهش‌های متعددی رابطه بین ویژگی‌ها و ابعاد شخصیتی را با خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی مورد بررسی قرار داده‌اند. و با توجه به این که خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی دو عامل مهم و اثر گذار در عملکرد تحصیلی و تحصیلات در یک جامعه می‌باشند، اگر چه در رابطه با تیپ شخصیتی و عملکرد تحصیلی و همچنین پژوهش‌هایی در رابطه با انگیزش تحصیلی انجام شده است اما به ارتباط و همبستگی این سه متغیر خیلی کم پرداخته شده است. پژوهش حاضر فرضیات زیر را دنبال می‌کند:

(۱) بین تیپ‌های شخصیتی A، B، با خودکارآمدی تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد.

(۲) بین تیپ‌های شخصیتی A، B با انگیزش تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد.

(۳) بین معدل دانشجویان و خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی آنها ارتباط معناداری وجود دارد.

⁵- M.H. Clark

⁶- Caprara

⁷- Feyter

⁸-Mariano

⁹-Abood

¹ - Ku'snierz

۴) بین خود کار آمدی و انگیزش تحصیلی ارتباط معنا دار وجود دارد.

۲. روش

هدف این پژوهش بررسی رابطه تیپ های شخصیتی A، B با خود کار آمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی بود. طرح انجام این پژوهش بر حسب نحوه گرد آوری داده ها از نوع همبستگی و طرح پژوهشی توصیفی می باشد. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۹۹ تشکیل می دادند که به گزارش مرکز سایت دانشگاه، تعداد کل آنها ۱۶۵۶۳ نفر می باشد. روش نمونه گیری به دلیل شرایط بیماری کرونا پرسشنامه به صورت آنلاین در دسترس دانشجویان داوطلب قرار گرفت. لینک پرسشنامه از طریق رسانه های ارتباط جمعی در دسترس دانشجویان قرار گرفت. تعداد نمونه ۱۱۴ دانشجو بود.

ابزاری که برای این پژوهش به کار گرفته شد یک پرسشنامه ترکیبی است که به سه بخش تقسیم می شود، اول پرسشنامه تیپ شخصیتی A و B که ۲۵ سوال را شامل می شود، که افراد را به دو گروه شخصیتی (بیشتر از نمره ۱۳ تمایل به تیپ A، کمتر از نمره ۱۳ تمایل به تیپ B) تقسیم می کند. این آزمون توسط فریدمن و روزنمن (به نقل از باقیانی مقدم و همکاران، ۱۳۸۳) تهیه گردیده است، در مطالعه جوکار (۲۰۱۴) پایایی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰،۶۲ به دست آمد. پایایی این آزمون به روش باز آزمایی بالاتر از ۰/۷۰ و روایی آن به روش سازه همگرا بالا تر از ۰/۸۰ محاسبه شده است {۱۱}.

پرسشنامه دوم: پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی هارتر شامل ۳۳ گویه این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت می باشد که از ۱ تا ۵ نمره گذاری شده است تقریباً همیشه=۱ و هیچ وقت =۵، البته این شیوه نمره گذاری در سوال های ۳، ۴، ۵، ۹، ۱۰، ۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۱، ۲۷ و ۳۱ معکوس بوده و هدف آن بررسی انگیزش تحصیلی در بین دانش آموزان می باشد. این ابزار شکل اصلاح شده مقیاس هارتر (۱۹۸۱) به عنوان یک ابزار سنجش انگیزش تحصیلی است. همان گونه که بیان شد مقیاس اصلی هارتر، انگیزش تحصیلی را با سؤال های دوقطبی می سنجد که یک قطب آن انگیزش درونی و قطب دیگر انگیزش بیرونی است و پاسخ آزمودنی به موضوع هر سؤال فقط می تواند یکی از دلایل بیرونی یا درونی را دربرداشته باشد آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰،۹۲ می باشد.

پرسشنامه سوم: مقیاس خودکارآمدی تحصیلی این مقیاس توسط پاتریک، هیکس و رایان (۱۹۹۷) ساخته شده است، این مقیاس دارای ۵ ماده می باشد که منعکس کننده ادراک دانش آموزان از شایستگی شان در انجام تکالیف کلاس می باشد. این مقیاس یک ابزار خودگزارشی است که ماده های آن از نوع لیکرت پنج درجه ای (۱ = کاملاً مخالفم، ۲ = مخالفم، ۳ = بی نظرم، ۴ = موافقم، ۵ = کاملاً موافقم) بر مبنای ابزارهای مختلف موجود ساخته شده است، نمره آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰،۷۸۶ می باشد {۱۹}. در پژوهش میگلی و همکاران (۲۰۰۰) و هاشمی شیخ شبانی (۱۳۸۰) و نیز حاجی یخچالی (۱۳۸۰) برای تعیین روایی مقیاس خودکارآمدی تحصیلی از روش تحلیل عامل تاییدی استفاده شده است. نتایج تحلیل عامل تاییدی در این مقیاس ارتباط بالا و خوبی بین ماده ها نشان داد و شاخص های برازندگی مطلوبی به دست آمد. در پژوهش حاضر برای محاسبه روایی این مقیاس از روش تحلیل عامل تاییدی و نرم افزار تحلیل ساختارهای گشتاوری (AMOS) بر روی ماده های این مقیاس انجام گرفت {۲۱-۲۰}.

۳. یافته ها

در این طرح ۱۰۲ نفر، مشارکت داشتند، که ۷۲ نفر از آنها زن و ۳۰ نفر مرد یعنی ۷۰ درصد مشارکت نمونه زن و ۳۰ درصد مرد بودند. میانگین سن دانشجویان مشارکت کننده ۲۵/۶۲ با انحراف معیار ۰/۷۷ بود و میانه و مد هر دو ۲۲ سال بود. بر اساس شاخص های توصیفی مربوط به معدل میانگین نمرات ۱۶/۴۸ می باشد، مد و میانه نمرات هم ۱۶ می باشد. کشیدگی منفی (۰/۵۶-) نشان می دهد اکثریت نمرات بیشتر از میانگین است. نمره دامنه تغییرات ۹ و کم ترین معدل ۱۱ و بالا ترین معدل ۲۰ می باشد.

جدول ۱: شاخص های توصیفی مربوط به تیپ شخصیتی A و B

شاخص	تیپ A و B
میانگین	۱۲/۴۳
انحراف از میانگین	۴/۴۰
میانه	۱۲

۱۹/۴۱	واریانس
۰/۳۰	کشیدگی
-۰/۱۰۲	چولگی
۲۰	دامنه تغییرات
۳	مینیمم
۲۳	ماکزیمم

نشان می دهد که میانگین نمرات تیپ شخصیتی ۱۲/۴۳ با انحراف معیار ۴/۴۰ بوده که نمره خطر از ۱۳ به بالا می باشد، افرادی که نمره ۱۳ به بالا کسب کرده اند تیپ شخصیتی A و افرادی که نمره کم تر از ۱۳ کسب کرده بودند تیپ B بوند. دامنه تغییرات نمره ۲۰ و کم ترین نمره ۳ و بیشترین نمره ۲۳ بودند.

جدول ۲: شاخص های توصیفی مربوط به خودکار آمدی تحصیلی وانگیزش تحصیلی

شاخص	خودکار آمدی	انگیزش
میانگین	۲۲/۱۱	۸۵/۹۳
انحراف از میانگین	۰/۳۶	۱/۱۱
میانه	۲۰	۸۶
واریانس	۱۳/۷۲	۱۲۷/۸۲
کشیدگی	-۰/۳۹	-۱/۰۲
چولگی	-۰/۴۴	۲/۹۸
دامنه تغییرات	۱۴	۷۴
مینیمم	۱۱	۳۹
ماکزیمم	۲۵	۱۱۳

شاخص های توصیفی مربوط به خودکار آمدی تحصیلی نشان می دهد که میانگین خودکار آمدی دانشجویان ۲۲/۱۱ با انحراف معیار ۰/۳۶ می باشد، میانه نمرات ۲۰ بوده و نمره دامنه تغییرات ۱۴ و کم ترین نمره کسب شده در پرسشنامه ۱۱ و بالاترین نمره ۲۵ می باشد. شاخص های توصیفی مربوط به انگیزش تحصیلی نشان می دهد که میانگین نمرات در سنج انگیزش تحصیلی ۸۵/۹۳ می باشد و انحراف از میانگین نیز ۱/۱۱ می باشد میانه نمرات ۸۶ می باشد که از میانگین بیشتر است و چولگی مثبت را هم نشان می دهد، نمره چولگی ۲/۹۸ می باشد.

برای تعیین میزان همبستگی بین تیپ های شخصیتی A، B با خود کارآمدی تحصیلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳: همبستگی تیپ های شخصیتی A، B با خود کارآمدی تحصیلی

تیپ A	تیپ B	خودکارآمدی
۰/۰۵	۰/۰۶	همبستگی پیرسون
۰/۶۰	۰/۱۲	sig
۱۰۲	۱۰۲	تعداد

جدول ۳: ضریب همبستگی تیپ شخصیتی A با نمره ۰/۰۵ و نمرات معناداری آن نیز ۰/۶۰ می باشد، همبستگی خودکارآمدی تحصیلی با تیپ شخصیتی B مستقیم است با نمره ۰/۶۰ و نمره معناداری ۰/۱۲ که فرض صفر را تایید می کند، (p=0.05) پس فرض صفر تایید می شود و ارتباط معناداری بین تیپ های شخصیتی A و B با خود کارآمدی تحصیلی وجود ندارد.

برای تعیین میزان همبستگی بین تیپ های شخصیتی B،A با انگیزش تحصیلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴: همبستگی تیپ های شخصیتی B،A با انگیزش تحصیلی

تیپ B	تیپ A	انگیزش تحصیلی
۰/۱۵	-۰/۱۵	همبستگی پیرسون
۰/۱۲	۰/۰۲۵	sig
۱۰۲	۱۰۲	تعداد

جدول ۴ نشان می دهد که همبستگی بین انگیزش تحصیلی و تیپ شخصیتی A معکوس می باشد، همبستگی پیرسون انگیزش تحصیلی با تیپ A، -۰/۱۵ می باشد نمره معناداری ۰/۰۲ بوده و فرض صفر رد می شود اما بین تیپ شخصیتی B و انگیزش تحصیلی ارتباط مستقیم وجود دارد با ضریب همبستگی ۰/۱۵ و سطح معناداری ۰/۱۲ در نتیجه فرض صفر تایید می شود.

برای تعیین میزان همبستگی بین معدل دانشجویان و خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول ۵: مقایسه میانگین گروهی معدل دانشجویان با خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی

معداری	F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	بین گروهی	خودکارآمدی تحصیلی
۰/۰۲	۱/۷۴	۱۹/۵۲	۳۱	۶۰۵/۱۳	بین گروهی	تحصیلی
		۱۱/۱۶	۷۰	۷۸۱/۴۴	درون گروهی	
			۱۰۱	۱۳۸۶/۵۸	کل	
۰/۰۸۳	۰/۷۳	۱۰۱/۷۳	۳۱	۳۱۵۳/۸۱	بین گروهی	انگیزش تحصیلی
		۱۳۹/۳۸	۷۰	۹۷۵۶/۶۸	درون گروهی	
			۱۰۱	۱۲۹۱۰/۵۲	کل	

برای تعیین میزان همبستگی بین خود کار آمدی و انگیزش تحصیلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول آمده است.

جدول ۶: همبستگی پیرسون بین خود کار آمدی و انگیزش تحصیلی

خودکارآمدی	انگیزش	ضریب همبستگی	انگیزش تحصیلی
-۰/۳۹	۱	ضریب همبستگی	انگیزش تحصیلی
۰/۰۰		Sig. (2-tailed)	
۱۰۲	۱۰۲	تعداد	
۱	-۰/۳۹	ضریب همبستگی	خود کار آمدی تحصیلی
	۰/۰۰	Sig. (2-tailed)	
۱۰۲	۱۰۲	تعداد	

براساس جدول ۶ مشاهده می شود که ضریب همبستگی انگیزش تحصیلی و خود کارآمدی تحصیلی ۰/۳۹- می باشد که رابطه معکوس را نشان می دهد با سطح معنا داری صفر ($P < 0.05$) که بیانگر رد فرض صفر می باشد.

۴. بحث و نتیجه گیری

نتیجه این پژوهش حاکی از آن است که تیپ های شخصیتی A و B با خود کارآمدی تحصیلی ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین تیپ شخصیتی A با انگیزش تحصیلی همبستگی معکوس و معناداری دارد، ارتباط تیپ شخصیتی B و انگیزش تحصیلی معنادار نمی باشد، همبستگی این متغیرها تا کنون در پژوهش های مورد بررسی مورد مطالعه قرار نگرفته اند، اما به نظر می رسد تیپ شخصیتی A انگیزش تحصیلی پایین تری نسبت به تیپ های شخصیتی دارند، در عوض افراد با تیپ شخصیتی B انگیزش تحصیلی بالا تری دارند؛ که شاید علت آن ویژگی های شاخص تیپ شخصیتی A باشد از جمله: اضطراب بالا، جاه طلبی، خصومت و رقابت جو بودن می باشد. ارتباط ویژگی های شخصیتی با انگیزش تحصیلی در تحقیقات متعددی مورد بررسی قرار گرفته است. در مطالعات حضرتی و همکاران (۲۰۱۲)، کلارک و همکاران (۲۰۱۰) بین صفات شخصیتی و انگیزش تحصیلی ارتباط وجود داشت که این یافته ها همسو با یافته های این پژوهش می باشد {۲۲-۱۳}، اما در مقابل در پژوهش کاسینرز و همکاران (۲۰۲۰)، ماریانو و همکاران (۲۰۲۰) بین ویژگی های شخصیتی و انگیزش تحصیلی ارتباط معناداری یافت نشد {۱۶-۱۸}، همچنین ارتباط ویژگی های شخصیتی با خودکارآمدی تحصیلی نیز در پژوهش های عبود و همکاران (۲۰۲۰)، فیتز و همکاران (۲۰۱۲)، کاپرا و همکاران (۲۰۱۱) مورد تایید قرار گرفته است که این نتایج با نتایج پژوهش ما همخوانی ندارد {۱۷-۱۵-۱۴}.

در ادامه نتایج پژوهش نشان می دهد که بین معدل دانشجویان و خودکارآمدی تحصیلی آنها تحصیلی آنها ارتباط معناداری یافت شد، البته معدل دانشجویان با انگیزش تحصیلی آنها ارتباط معناداری نشان نداد. رستمی و همکاران (۱۳۹۵) اعلام کردند که معدل دانشگاه در وضعیت انگیزش تحصیلی دانشجویان تاثیر گذار بوده و تا حدودی می توانند انگیزش تحصیلی را پیش بینی نماید {۲۳}، میکائیلی منیع و همکاران (۱۳۹۶) اعلام کردند که می توان انگیزش و عملکرد دانش آموزان را با ارتقای امید و خودکارآمدی تحصیلی ارتقاء بخشید {۲۴}، همچنین براساس پژوهش های سماوی و همکاران (۱۳۹۵) و صالحی و همکاران (۱۳۹۴) خودکارآمدی تاثیر مستقیم بر روی عملکرد تحصیلی و انگیزش تحصیلی دارد {۲۶-۲۵}.

بین خودکارآمدی تحصیلی و انگیزش تحصیلی نیز ارتباط معنادار وجود دارد. این یافته با مطالعات (یوسفی، گردان شکن؛ ۱۳۹۳) و (میکائیلی منیع و همکاران؛ ۱۳۹۶) و (چراغی و یوسفی؛ ۱۳۹۸) و (سماوی و همکاران؛ ۱۳۹۵) و (امیری و همکاران؛ ۱۳۹۸) و (امیری و همکاران؛ ۱۳۹۴) و (صالحی و همکاران؛ ۱۳۹۴) مطابقت داشت {۲۶-۳۰-۲۹-۲۵-۲۴-۲۷}.

از آنجایی که تیپ شخصیتی A با انگیزش تحصیلی همبستگی معکوس داشت، لازم است در فضای آموزشی به این مساله توجه بیشتری بشود و افراد این تیپ های شخصیتی مورد آموزش های آرام سازی و مهارت های فردی لازم قرار بگیرند، چرا که بین عملکرد تحصیلی دانشجویان و خودکارآمدی تحصیلی آنها ارتباط وجود دارد و این گونه می شود به بهبود وضعیت تحصیلی دانشجویان کمک کرد.

۵. محدودیت های پژوهش و پیشنهادات

این پژوهش در شرایط شیوع کرونا در جامعه انجام شده و پرسشنامه ها به صورت آنلاین در اختیار دانشجویان قرار گرفته است، و این عامل باعث افزایش عدم دقت در پاسخگویی و عدم صداقت می گردد، همچنین تعداد نمونه مورد بررسی قرار گرفته محدود بود، پیشنهاد می شود این پژوهش در نمونه های دیگر و در مقیاس وسیع تر تکرار شود.

۶. منابع

- Matthews, G., Deary, I. J., & Whiteman, M. C. (2003). *Personality traits*. Cambridge University Press
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education: Theory, research, and applications*. Prentice Hall.
- Trujillo, G., & Tanner, K. D. (2014). Considering the role of affect in learning: Monitoring students' self-efficacy, sense of belonging, and science identity. *CBE—Life Sciences Education*, 13(1), 6-15.
- Nicola, J.B., David, A.G., Jeffrey, K.S. (2018). The impact of mastery feedback on students' self-efficacy beliefs. *Studies in Educational Evaluation*, 59: 58-66.
- L. Paskova. (2007). "Gender differences in achievement motivation." *The New Educational Review*, vol. 13(3), pp. 245-252.

{6} Wigfield, A., Battle, A., Keller, L. B., Eccles, J. S. (2000). "Expectancy value theory of motivation." *Contemporary Educational Psychology*, vol. 25, pp. 68-81.

{7} فتحی، آیدا. (۱۳۹۷). مطالعه همبستگی بین انگیزش تحصیلی و جو عاطفی اجتماعی مدرسه با خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان دختر دوره متوسطه شهر زنجان. دانشگاه محقق اردبیلی.

{8} Lynch, A.D., Lerner, R.M., & Leventhal, T. (2015). Adolescent academic achievement and school engagement: An examination of the role of schoolwide peer culture. *Journal of Young Adolescence*, 42: 6-12.

{9} شولتز، داون بی؛ شولتز، سیدنی ال. (۱۳۸۷). نظریه های شخصیت (ترجمه یحیی سید محمدی). تهران: نشر روان.

{10} D. Jovanovic, K. Lipovac, P. Stanojevic and D. Stanojevic, "The effects of personality traits on driving-related anger and aggressive behaviour in traffic among Serbian drivers," *Transportation Research*, p. 43-53, 2011.

{11} M. Friedman and R. H. Rosenman. (1974). *Type A behavior and your heart*, New York: Knopf.

{12} Grossarth-Maticke, R., Eysenck, H.J. & Boyle, G.J. (1995). "Method of test administration as a factor in test validity: The use of a personality questionnaire in the prediction of cancer and coronary heart disease." *Behavioral Research and Therapy*, vol. 33(6), pp. 705-710.

{13} M. Clark and C. A. Schroth. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students," *Learning and Individual Differences*, vol. 20, p. 19-24.

{14} G. V. Caprara, M. Vecchione, G. Alessandri, M. Gerbino and C. Barbaranelli. (2011). The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic achievement: A longitudinal study," *British Journal of Educational Psychology*, vol. 81, p. 78-96.

{15} T. D. Feyter, R. Caers, C. Vigna and D. Berings. (2012). Unraveling the impact of the Big Five personality traits on academic performance: The moderating and mediating effects of self-efficacy and academic motivation," *Learning and Individual Differences*, vol. 22, p. 439-448.

{16} R. G. Mariano, MSLT, M. Wilma and Maravilla. (2020). Personality Traits and Academic Motivation of Students with Behavior Concerns in a Catholic High School," *Philippine Social Science Journal*, vol. 3, no. 2, pp. 109-110.

{17} Mohammed H. Abood, Bassam H. Alharbi, Fatin Mhaidat & Ahmad M. Gazo. (2020). The Relationship between Personality Traits, Academic Self-Efficacy and Academic Adaptation among University Students in Jordan," *International Journal of Higher Education*, vol. 9, no. 3, pp. 120-128, 2020.

{18} Kuśnierz, C., Rogowska, A.M., Pavlova, (2020). I. Examining Gender Differences, Personality Traits, Academic Performance, and Motivation in Ukrainian and Polish Students of Physical Education: A Cross-Cultural Study. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 5729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165729>

{19} H. Patrick, L. Hicks and A. M. Ryan. (1997). Relations of Perceived Social Efficacy and Social Goal Pursuit to Self-Efficacy for Academic Work," *the journal of early adolescence*, vol. 17, no. 2, pp. 109-128, 1997.

{20} Midgley, C., Maehr, M. L., Hurd, L. Z., Anderman, E., Anderman, L., Freeman, K. E., & Urdan, T. (2000). *Manual for the patterns of adaptive learning scales*. Ann Arbor: University of Michigan.

{21} هاشمی شیخ شبانی، ا. (۱۳۸۰). بررسی رابطه برخی پیشایندهای مهم و مربوط با خوداتوان سازی تحصیلی و رابطه آن با پیامدهای برگزیده در دانش آموزان سال اول دبیرستانهای اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

{22} A. Hazrati-Viaria, A. Tayarani Rad and S. S. Torabi. (2012). The effect of personality traits on academic performance: The mediating role of academic motivation," *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 32, p. 367 - 371.

{23} رستمی، ر، شاه محمدی، خ، قادری، غ، بشارت، م، زرد خانه، س، نصرت آبادی. (۱۳۸۹). رابطه خودکارآمدی با هوش هیجانی و حمایت اجتماعی ادراک شده در دانشجویان دانشگاه تهران. *افق دانش*. پاییز ۱۳۸۹، دوره ۱۶، شماره ۳ (پیاپی ۴۹)، از صفحه ۴۶ تا صفحه ۵۴.

{24} میکائیلی منیع، ف، مهدوی فر، س، عیسی زادگان، ع، مهنا، س. (۱۳۹۶). بررسی روابط ساختاری امید، خودکارآمدی تحصیلی و ادراک از جو کلاس با انگیزش تحصیلی. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۵۷-۸۸، ۲۵.

{25} سماوی، س؛ ابراهیمی، ک؛ جاودان، م. (۱۳۹۵). بررسی رابطه درگیری های تحصیلی، خودکارآمدی و انگیزش تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دبیرستانی شهر بندرعباس. *راهبرد های شناختی در یادگیری*، ۷۱-۹۲، ۴، ۷.

{26} صالحی، سید محمد؛ یونسی، جلیل. (۱۳۹۴). تبیین نقش خودکارآمدی تحصیلی بر عملکرد و انگیزش تحصیلی مبتنی بر حمایت اجتماعی، خودپنداره تحصیلی و ویژگی های شخصیتی: مدل سازی معادلات ساختاری. پژوهش در یادگیری آموزشی، مجازی، ۷-۲۰، ۳، ۹.

{۲۷} یوسفی، علی؛ گردان شکن، مریم. (۱۳۹۳). ارتباط یادگیری خود راهبر با انگیزش تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۰۶۷، ۱۲-۱۰۶۰.

{۲۸} چراغی، ا؛ یوسفی، ف. (۱۳۹۸). بررسی نقش واسطه‌گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین خودکارآمدی و اهمال کاری تحصیلی. دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، ۲۰، ۲، ۳۴-۴۷.

{۲۹} امیری، ا؛ زارع بهرام آبادی، م؛ حیدری، ح؛ داوودی، ح. (۱۳۹۸). نقش میانجی‌گری انگیزش تحصیلی در تبیین روابط بین خودکارآمدی تحصیلی و خودتنظیمی تحصیلی با فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان دختر. مجله دانشکده پزشکی، ۱۵۶۲-۱۵۷۳، ۳، ۶۲.

{۳۰} امیری، ا؛ اجتهادی، م. (۱۳۹۴). بررسی رابطه عوامل درونی (توجه، معناداری و خودکارآمدی تحصیلی) با انگیزش تحصیلی دانشجویان به منظور ارائه یک مدل پیش‌بین. مجله علوم تربیتی، ۱۱۷-۱۴۰، ۱، ۲۲.